

MARTON JÓZSEF

A SZENTTÉ/BOLDOGGÁ AVATÁS ELMÉLETI MEGKÖZELÍTÉSE

A szentté/boldoggá avatás érvényben lévő gyakorlata – vi. ünnepélyes pápai kijelentés, mellyel a pápa valakiről megállapítja, hogy a mennyországban a megdicsőültek között van, s tisztelete az Egyházban megengedett – hosszas folyamat eredménye. Ma a katolikus egyházban a szentté avatást megelőzi a boldoggá avatás, melynek alapja Isten valamelyik elhunyt szolgájának emberemlékezetet meghaladó tisztelete, s ezt a boldoggá avatási egyházzjogi eljárás (beatificatio) hivatalosan megerősíti. Általában a rendes boldoggá avatást hosszú és szigorú eljárás előzi meg, mely kiterjed az illető személy életére, erényeire, írásaira, szentségi hírére vagy vértanúságának körülményeire. Ha a szentszéki (Szentek Ügyeinek Szent Kongregációja) vizsgálatok kedvezően zárultak, az érintett személyt tiszteletre méltó (venerabilis) névvel illetik (pl. Erdélyben Márton Áron pere is ezen a szinten áll, tehát ő is „tiszteletre méltó”), ami azonban nem jelenti a nyilvános tisztelet engedélyezését. Ezt csak a boldoggá avatottak élvezhetik, akiknek viszont nyilvános tiszteletüket a Szentszék bizonyos korlátozásokkal egy kisebb (ország, szerzetesrend) területre engedélyezi, a szentté avatottakét viszont az egész egyházban.

A boldoggá avatáshoz szükséges, hogy az illető személyről megállapítást nyerjen: hősiességben gyakorolta az erényeket, s közbenjárására legalább egy csoda történt. A csodák elismerése két hatóság illetékességi körébe tartozik: az egyik a lourdes-i orvosi iroda és a hozzá kapcsolódó nemzetközi orvosi bizottság, a másik pedig a Szentek Ügyeinek Szent Kongregációja. Ez a szentszéki intézmény

Tény, hogy jó 300 év óta nagy változás, hangsúlyeltolódás állt be a szentek tiszteletének formájában. Ma már nem annyira az égi közbenjárásukat hangoztatjuk, hanem életpéldájukat, életküzdelmüket, erényeiket, hősiességüket, magatartásukat az élet kis és nagy történései között.

végzi a csodáknak mondott esetek tudományos vizsgálatát. A csoda isteni jelnek tekinthető, s ezért azt is bizonyítani kell, hogy a jelölt közbenjárására történt. A csodának mondott esemény vizsgálatára első fokon az adott egyházmegyében kerül sor. Ezt követően kerül az ügy Rómába, ahol nagyon szigorúan kezelik a csodák bizonyítását. A Szentszék számtalan dokumentumot őriz el nem ismert csodákról. Hadd említsük meg a csodának minősített jelenségek kritériumait: 1.) a jelenségnek észlelhetőnek kell lennie; 2.) az eseménynek bizonyíthatónak kell lennie (akár törvényszék előtt), pl. a látomások nem tartoznak a csodák közé; 3.) olyan eseménynek kell lennie, amely még sohasem vagy csak nagyon ritkán történt meg; 4.) tudományosan megmagyarázhatatlannak kell lennie; 5.) Isten „kézjegyét” kell hordoznia, vagyis a hit és imádság valóságában bekövetkezett jelenségnek kell lennie.

Ha a szentté avatás történelmét tekintjük, megállapíthatjuk, hogy kezdetben, az apostolok által alapított közösségekben a megkereszteltek egymást „szentnek” nevezték és tisztelték. Ez a megnevezés szerepel az Újszövetségi Szentírás könyveiben is a Krisztusban megkereszteltekre vonatkozóan. De már az első század végén a keresztények különbséget tettek a *szentek* és nem szentek között („élő szentekről” nincs tudomásunk), s csak a Krisztus feltámadása hite mellett tanúskodó *vértanúkat* (elsősorban az apostolokat) tekintették szenteknek. Közbenjárásukat hathatósak mondták, őket külön tiszteletben részesítették, emléküket haláluk napján megülték, nevüket a naptárban rögzítették.

A szentek kilétének megítélésében a 4. század végén váltás következett, nemcsak a vértanúkat tisztelték szentként, hanem a szeretet erényeit hőies fokon gyakorló hitvallókat (confessor) is: az első nem vértanú szent Keleten Remete Szent Antal (251/52–356) és Nyugaton a mai Szombathelyen született Tours-i Szent Márton (316/17–397). A szentek nyilvános tiszteletének elrendelése a 12. századig a megyéspüspök jogkörébe tartozott, aki névjegyzékbe (canon) vette fel a jelöltet, az eljárásnak (tulajdonképpen szentté avatásnak) innen a latin megnevezése: *canonisatio*.

A virágzó középkorban, a pápai kúria kifejlődésének idején, a pápák a szentté avatás procedúráját magukhoz ragadták, ők hagyták jóvá a névjegyzékbe való fölvételt. III. Sándor pápa (1159–1181) az első, aki 1170-ben a pápának tartotta fenn a kanonizáció jogát, nyilván a visszaélések elkerülése végett. V. Sixtus pápa (1585–1590) a szentté avatást megelőző eljárást 1587-ben a Ritus Kongregációra bízta. XIV. Benedek (1740–1758), a nagy jogász pápa részletesen szabályozta a boldog- és szentté avatási eljárást, ami gyakorlatilag ma is érvényben van.

Ma szenteknek azokat az életszentségben elhunyt embereket tekintjük és tiszteljük, akik földi életük során mindent megtettek, hogy hűségesek legyenek keresztségi fogadalmukhoz és a keresztségi kegyelemhez. Életükben sikerült megvalósítaniuk az istengyermekség lelkületét, helyesebben a krisztusi életet. Pedig ők is az áteredő bűn következményeitől szenvedtek, ugyanazoknak a kísértéseknek, az emberi ingatlanság veszélyeinek voltak kitéve, mint minden ember. De tudtak úrrá lenni önmagukon, és elsősorban tudtak szeretetben élni. „Másságuk” (titokzatoságuk), a közönséges emberektől való különbözőségük elsősorban az Istennel való állandó kapcsolatukban mutatkozik meg. Tehát másságuk az istenes életükben keresendő. Szent Pállal mondhatjuk, hogy *élnék, de nem is ők, hanem Krisztus él bennük* (Gal 2,20). Krisztusban és Krisztus által valósították meg azt a szeretetet, melyet Krisztus hirdetett és a világ felé megélt. Jézus a kíváncsiskodó fiatalembernek mondta: *Szeresd Uradat, Istenedet, teljes szívedből, teljes lelkedből és minden erődből; szeresd embertársadat, mint önmagadat* (Mk 12,30.) A szentek e kettős irányultságú parancsot váltották valóra: embertársuk iránt megélt szeretetüket az istenszeretetükből merítették; és a kereszten megmutatkozott istenszeretetet áldozatvállalásukon és szenvedé-

sükön keresztül élték az emberek elé. A szentek Krisztus szavait és tetteit magukban élletté válva lettek Krisztus-utánzók, Krisztus-hordozók, nagy tanúságtévők.

Nem véletlenül tisztelték és tisztelik (de sohasem imádták!) a katolikus (és ortodox) hívek kezdetektől napjainkig a szenteket. Még a katakombai korszakban is számon tartották haláluk napját mint a mennyei születésnapot, ezen a napon évente szentmiseáldozatot mutattak be, felidéztek életüket, és mennyei segítségükért esdekeltek. Szent Ágoston szerint „Róluk úgy emlékezünk meg, hogy inkább ők imádkozzanak miérettünk, hogy mi is az ő nyomdokaikba szegődhessünk, ők ugyanis beteljesítették azt a szeretetet, amelyről az Úr jelentette ki, hogy annál senki sem szeret jobban” (Szent János evangéliumáról szóló fejtegetés 84, 2).

A szentek iránti tisztelet kivitelezésében viszont egyháztörténelmünk folyamán voltak és vannak hangsúlyeltolódások. A középkorban például az *égi közbenjáró* szerepüket emelték ki jobban, manapság *életpéldájuk* felidézésével erényeik követését szorgalmazza az egyház. Kivételt képez Jézus Krisztus édesanya, Szűz Mária, mert Nála a szenteknek kijáró tisztelet mind a két formája (közbenjárásának kérése és életpéldájának követése) az egyháztörténelem folyamán nem változott, illetve megmaradt.

Amint említettem, a középkor folyamán a szentek tiszteletében a mennyei közbenjárásukra helyeződött a hangsúly. Életrajzaikban, a népet tanító és nevelő papok és szerzetesek prédikációikban a szentek közbenjárására összpontosítottak, a közbenjárásuk következtében történt csodákat foglalták írásba, és felidéztek újra és újra szentbeszédekben.

A középkor végére kialakultak a tipikus közbenjáró, a különféle nehéz helyzetbe került emberek segítőszentjei. Régióinkban 500 évvel ezelőtt népszerű és közzismert szentek közé tartozott Szent Anna, a szülőanyák védelmezője; Szent Zsófia, az elnyomatás idején segítséget nyújtó szent; Szent Farkas, az ellenség cseleit felismerni segítő szent; Szent Grácián, a tolvajok ellen védelmet biztosító szent. A sorból nem hiányzik Páduai Szent Antal sem, aki halálától napjainkig közkedvelt közbenjáró szent volt és marad. És még sorolhatnánk a különféle bajokban segítő szenteket, akiknek az életéről ma már nemigen beszélünk, és tiszteletük is elhalványult.

Tény, hogy jó 300 év óta nagy változás, hangsúlyeltolódás állt be a szentek tiszteletének formájában. Ma már nem annyira az égi közbenjárásukat hangoztatjuk, hanem életpéldájukat, életküzdelmüket, erényeiket, hősiességüket az élet kis és nagy történései között. Életszentségük követendő példa minden megkeresztelt ember számára, hiszen minden Krisztus-hívő meghívást kapott saját állapotának tökéletesítésére. A szentek léte inkább bátorítóan és ösztönzően hathat számunkra, esendő földi emberek számára. Mert ha nekik nehézségekkel küszködve és a szeretetben élve sikerült „szentekké” válniuk, akkor bennünk is győzedelmeskedhet a jó és a szeretet.